

Francis P. Shepard: *The Earth beneath the Sea*. John Hopkins Press, Baltimore 1959. 275 pg. 14,5 × 22,5 cm. 5 \$.

Forfatteren til den kendte »Submarine Geology« (1936) har med »The Earth beneath the Sea« behandlet sit stof påny, denne gang i populær form. Den foreliggende bog har nydt godt af de mange opdagelser, den mere intensive udforskning af havbunden har bragt til veje i den seneste tid. Bogen virker i sjælden grad frisk og ny.

Havets formdannende kræfter behandles i de indledende kapitler; disse er vel nok bogens svageste. Forklaringen på tidevandets opståen er således efter recepten: på den ene side trækker månen vandet væk fra jorden, på den anden side trækker månen jorden væk fra havet! Resten af bogen er helliget havbundens morfologi. Den forklarende beskrivelse af denne forekommer nærværende anmelder at være særdeles vellykket. Bogen er præget af, at dens forfatter er vokset op med sin videnskab og intenst indlevet i den – samt i høj grad formår at udtrykke sig i et varieret, klart, stedvis ligefrem festligt sprog.

Blandt de omhandlede emner må nævnes: fastlandssoklerne og deres oprindelse, de submarine canyons, dybhavets bund, koralrev og aktualitetsprincippet anvendelse til beskrivelse af ældre aflejringer. Det er alle emner, der i længere tid har været i focus for havbundens udforskere.

Da bogen er velillustreret og forsynet med nogenlunde fyldige henvisninger til yderligere litteratur, må den anbefales – ikke alene som en »første bog« om havbundens formverden, men også som et lettilgængeligt supplementsbind til ældre litteratur om emnet.

Sofus Christiansen.

A. Gougenheim: *Cours de Pratique des Marées*.

H. Lacombe: *Cours de Dynamique des Mers*.

Service Central Hydrographique, École d'Application. Paris 1959–1960.

En faglig kritik af de to ovennævnte hefter – duplikeret til lærebogsbrug – falder uden for nærværende anmelders kompetence. Men formodentlig finder man ikke mange vildfarelser i dem, da de er skrevet af to førende hydrografer. Hefterne synes bemærkelsesværdige af to grunde: dels fordi man i dem finder en samlet fremstilling af den fysiske oceanografi, der medtager meget af de store mængder nyt stof, dels fordi stoffet er fremlagt på en meget klar måde. Af interesse for geografer er måske især visse afsnit om tidevand og om bølger på grundt vand, refraction og diffraktion. En klar opfattelse af de to sidste fænomener kan næppe undgå at få betydning for geografer, der arbejder med kystproblemer.

Sofus Christiansen.

Danske købstæder for 200 år siden og i dag. Forudsætninger og tilstande i billeder og tekst ved Mogens Lebech. Bind I–II. 296 sider, 204 sider.

Udgivet på 200-årsdagen for oprettelsen af Købstædernes almindelige Brandforsikring.

Idéen i dette jubilæumsskrift er at sammenstille købstadsprospekter og planer fra Pontoppidans Danske Atlas, der udkom i årene 1763–1774 med nutidens luftfotografier af de samme købstæder.

Man har af tekniske grunde samlet alt det gamle stof i bind I og det

moderne i bind II. En sådan inddeling kunne umiddelbart synes at rumme en ulempe, men det er vistnok alligevel ikke tilfældet, fordi man let kan foretage direkte sammenligninger mellem før og nu ved at bruge de to bind sammen. Foruden gengivelsen af billedmaterialet fra Danske Atlas og enkelte supplerende illustrationer fra andre samtidige værker indeholder bind I en kort beskrivelse af de danske købstæders tilstand i slutningen af det 18. århundrede for størstedelen bygget over citater fra teksten til Danske Atlas, der sammenknyttes af kommenterende bemærkninger, som ofte på en interessant og slående måde sætter den gamle tekst i relief.

Bind II indledes med en oversigt over de danske købstæder i dag, som også indeholder værdifulde betragtninger og oplysninger.

Teksten til de enkelte luftfotografier har ofte en noget svag sammenhæng med de omtalte billeder, og som geograf må man beklage, at det ikke har været muligt at opnå en noget større effektivitet på dette punkt. Men det skal indrømmes, at opgaven er vanskelig. Det er lettere at kommentere et gammelt stik, fordi kunstnerne har fremhævet det væsentlige og set bort fra de i hans øjne mindre betydningsfulde detaljer.

Dette er rimeligvis grunden til, at teksten til Nutidens Købstæder gør indtryk af at være noget spinklere end den gamle beskrivelse. Det er iøvrigt en erfaring, som flere har gjort, at de største vanskeligheder ved topografisk fremstilling næsten altid ligger i skildringen af den nutidige situation.

Billedstoffet fortjener en særlig omtale. De to bind er meget forskellige i valg af papir, skrifttyper, opsætning og reproduktionsform. Alle de gamle stik står fint og nænsomt og egner sig fortrinligt til reproduktion i offset. Luftfotografierne er gengivet i bogtryk. Det fotografiske grundmateriale er af høj kvalitet, og såvel klichéfremstilling som trykning er helt igennem smukt arbejde. Desværre kræver udnyttelse af et luftfotografi næsten altid en større øvelse og indsigt, end man normalt kan regne med, men mange geografer og andre, som beskæftiger sig med tolkningen af materiale af denne art, vil med begærlighed gribe en bog som denne.

Det jubilæumsskrift, Købstædernes almindelige Brandforsikring her har udsendt, kan finde stor anvendelse til forskellige formål i undervisning, studium og praktisk virke. Desuden vil værket utvivlsomt blive et objekt for samlere af topografisk litteratur og dermed for en del af oplagets vedkommende gå over til den evige hvile.

Niels Nielsen.

Oceanographic Atlas of the Polar Seas. Part II. Arctic. Hydrographic Office
Pub. No. 705. 1958. 32 × 40 cm. 150 sider. I. C. Weilbach & Co. A/S. 5 \$.

Forrige år udkom første bind af ovenstående publikation omfattende Antarktis, nu er atlasset over de polare områder også udkommet. Der er få områder, hvor det geografiske kortbillede gennem de senere år har skiftet så stærkt udseende som netop for polbassinet. For en halv snes år siden betragtede man polbassinet som relativt ensformigt. Observationer og hydrografiske målinger fra en lang række stationer taget dels fra flyvemaskiner, som er landet på isflagerne i sommertiden og dels fra de drivende isøer, og fra atomdrevne undervandsbåde har vist, at bassinet i virkeligheden er delt op af en række undersøiske rygge eller bjergkæder